

A bírálóbizottság értékelése

A bírálóbizottság Békés Csaba eddigi munkássága alapján – vagyis itthon és külföldön megjelent tudományos közleményei, fontos forrásközlései, hazai és külföldi konferencia-előadásai és most benyújtott, „Magyarország, a szovjet blokk és a nemzetközi politika az enyhülés időszakában 1953-1991” c. értekezése (amely korábbi munkáinak forrásbázisán és elemzésein alapuló szintetizáló munka) alapján – javasolja az MTA Doktori Tanácsának az MTA doktora-cím odaítélését. Békés Csaba hazai és számos külföldi levéltárban végzett kutatásai, a bel- és külföldi szakirodalom tanulmányozása révén felgyűlt tudásanyaga, a tények és reális összefüggések mentén tett megállapításai, nagy horizontú, mai tudásukat szintetizáló történelemképet eredményeztek. A bizottság ezt kiemelkedő hozzájárulásként értékeli a hidegháború és a nemzetközi kapcsolatok hat évtizedes történetének és ezen belül a szovjet blokk belső átalakulásának majd felbomlásának a feltárásához. A bizottság nagyra értékeli, hogy Békés Csaba kutatótevékenysége során sikeresen tesz kísérletet arra, hogy a magyar külpolitikát a magyar belpolitikával és a nemzetközi politikával összefüggésben vizsgálja. A feltárt tények és a szerző megállapításai alátámasztják és igazolják a disszertáció végén összefoglalt tudományos eredmények (a nemzetközi kapcsolatok elméletére vonatkozó) első, (A szovjet blokk történetére, a szovjet világrendszer működésére, Kelet-Közép-Európa történetére vonatkozó) második, (Magyarország 1945 utáni történelmére vonatkozó) harmadik és (a magyar külpolitika történetére, Magyarország 1945 utáni nemzetközi kapcsolataira vonatkozó) negyedik pontja többségének állítását.

Békés Csaba kutatásainak és disszertációjának egyik nagy érdeme, hogy hitelt érdemlően bizonyítja: az ötvenes évek közepétől a keleti tömb politikájának és a kelet-nyugati viszonynak az alakításában a volt szocialista világrendszer egyes államai (különösen Lengyelország, Magyarország, az NDK és Románia) sokkal jelentősebb szerepet játszottak, mint azt korábban feltételezték, s a szövetségen belül sokkal komolyabb konfliktusok és lobbiharcok zajlottak, mint az elkötelezettséget és egységet hangoztató nyilatkozatok alapján gondolni lehetett. A bírálóbizottság igen fontos eredménynek tartja, hogy szerző forrásfeltárásainak, kutatásainak és elemzéseinek eredményeként új fogalmakat és kategóriákat vezet be, illetve ajánl, még ha ezek közül egy-két esetben további, meggyőzőbb érveket várt volna szerzőtől. A bírálóbizottság nem tartja eléggé kiérleltnek és alátámasztottnak a szerzőnek a hidegháború új periodizációjára irányuló kezdeményezését, amelynek érvényességét elsősorban a hidegháborús nemzetközi szakirodalommal való összevetésben tart valóban mérhetőnek.

Mindezek nem érintik a bizottságnak azt a korábban jelzett véleményét, hogy Békés Csaba munkássága – s ennek részeként doktori értekezése – kiemelkedően járul hozzá a korszak történetének feltárásához.